

מערך שיעור לשבועות לכיתה ד'

שמות החג והמהויות השונות של החג

כרטיסיות ללמידה בקבוצות עם מידע ומשימות

חג הקציר

כי תקצר קצירך בשדה ושכחת עמר בשדה
לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולא למנה יהיה
למען יברכה ה' אלהיך בכל מעשה ידיך: (דברים כ"ד, י"ט)

לחג השבועות יש במקרא כמה שמות, ובהם: חג השבועות, חג הקציר וחג הביכורים, כמו שכתוב: "וחג הקציר ביכורי מעשיך אשר תזרע בשדה (שמות פרק כג פס' 17); "וחג שבועות תעשה לך ביכורי קציר חיטים" (שמות פרק לד פס' 22). "וביום הביכורים... בשבועותיכם - מקרא קודש יהיה לכם, כל מלאכת עבודה לא תעשו" (במדבר פרק כח פס' 26). פסוקים אלה מדגישים את הקשר שבין חג השבועות ובין הקציר והביכורים. ויש גם קשר בין הספירה של שבעת השבועות - ספירת העומר - ובין עונת הקציר.

משימה:

ציירו איור מתאים לכל מצווה,
שידגים כיצד כל אחד מהמצבים
נראה בשדה.

שכחה

לקט- כשקוצר ומאלם אלומות, לא ילקט השבלים הנופלות בשעת הקציר, אלא יניחם לעניים. שנאמר "ולקט קצירך לא תלקט".

שכחה- המעמר ושכח אלומה אחת בשדה, הרי זה לא יקחנה, שנאמר "ושכחת עומר בשדה לא תשוב לקחתו".

פיאה- הקוצר את שדהו לא יקצור את כל השדה, אלא יניח בסוף השדה מעט קמה לעניים. שנאמר "לא תכלה פאת שדך בקוצרך". החלק הנשאר לעניים נקרא פיאה.

פאה

לקט

ציירו בול בו
זופיע אחד
משבעת
המינים לפחות

חג הביכורים

"וחג הקציר ביכורי מעשיך אשר תזרע בשדה (שמות פרק כג פס' 17); "וחג שבועות תעשה לך ביכורי קציר חטים" (שמות פרק לד פס' 22).

את הביכורים היו מביאים מן החיטים – "ביכורי קציר חיטים", אבל לא רק מהם. הביכורים היו משבעה מינים של תבואה ופירות שארץ ישראל התברכה בהם על-פי המקרא: חיטה, שעורה, * גפן (=ענבים), תאנה, רימון, זית ודבש (=תמרים). חג השבועות, כפי שהוא מתואר במקרא, היה חג חקלאי באופיו – קשור לעבודת האדמה בארץ ישראל ולעונת הקציר. בתקופה שבית המקדש היה קיים היו עולים לירושלים בחג השבועות ומביאים את הביכורים לבית המקדש בטקס מרשים וחגיגי. חג השבועות ציין את תחילת עונת הביכורים, שנמשכה עד חג הסוכות, חג האסיף.

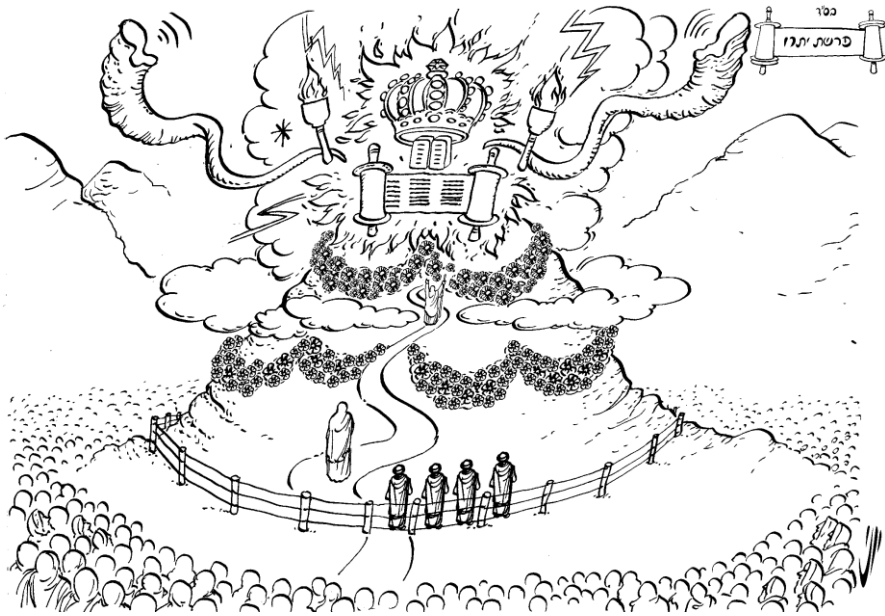
חגיגות הביכורים - וההתיישבות הציונית בארץ ישראל

ההתיישבות העובדת בארץ ישראל, שהקימה בתחילת המאה ה-20 מושבים וקיבוצים, העמידה במרכז ההתחדשות הציונית את עבודת האדמה. בני ההתיישבות העובדת, שהיו עובדי אדמה, ביקשו להחזיר לחגים היהודים את האופי החקלאי הקדום, ובמסגרת זו החליטו לשחזר את אופיו החקלאי של חג השבועות, ולחגוג אותו לא כחג מתן תורה אלא כחג הביכורים, וליתר דיוק: כחג זיכרון להבאת הביכורים בקיבוצים ובמושבים היו מקיימים תהלוכות חגיגות ועליזות, ובהן הציגו על גבי עגלות מקושטות את ביכורי התוצרת החקלאית, והביאו אותם (באופן סמלי) לקרן הקיימת לישראל – כזכר למנהג הבאת הביכורים לבית המקדש.

מדוע החג נקרא חג הביכורים?

מהו המנהג שנקשר בשמו זה של מהחג בעבר?
ומהו המנהג שנקשר בו כיום?

חג מתן תורה

מדוע החג נקרא חג מתן תורה?

מהו תיקון ליל שבועות? מה מטרתו?

משימה:

כתבו איילו נושאים הייתם מעוניינים לאמוד בתיקון ליל שבועות שתקיימו ועם מי הייתם רוצים לחלוק את האימוד?

חג מתן תורה - בתורה נזכר רק החג החקלאי - חג הקציר והבאת הביכורים, אך לפי המסורת היהודית שלאחר המקרא זהו חג מתן תורה. החג מציין את המאורע של קבלת התורה בתור התכלית של יציאת מצרים. על פי המסורת היהודית, "בשישה בסיוון נגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני ממקומו...." (תנא דבִּי אליהו, פרקי הירידות, פרשה ג').

לפי המסורת חג השבועות הוא חג מתן תורה. מדי שנה בחג השבועות עם ישראל כאילו מקבל מחדש את התורה, ולכן הנהיגו המקובלים בספרד בימי הביניים את "תיקון ליל שבועות", שבו נהגו להישאר ערים ולהקדיש את הלילה כולו ללימוד תורה - תנ"ך, מדרשים וספר הזוהר.

לימוד זה של ליל שבועות נקרא "תיקון", ופירושו - התקנה (ולא ההפך מקלקול). בתיקון ליל שבועות מתקנים קישוטים לתורה, כפי שמכינים ומקשטים את הכלה לקראת החופה.

התורה היא הכלה, והלימוד במשך הלילה הוא הקישוטים לתורה, שאותה מתכוננים לקבל מחדש עם עלות השחר, השכם בבוקר החג - זמן קבלת התורה במעמד הר סיני (ספר שמות פרק יט).

את המנהג של תיקון ליל שבועות מקיימים בימינו גם אנשים לא דתיים, המקדישים את ליל החג ללימוד נושאים אקטואליים - חברתיים ורעיוניים.

חג שבועות

מדוע החג נקרא חג שבועות?

שוחזרו בניכם ושתפו:

כיצד אתם נוהגים לחגוג את חג שבועות?

איזה מנהגים אתם נוהגים?

איזה מאכל אהוב עליכם במיוחד בחג?

חג השבועות הוא החג היחיד שהתורה מצווה לקיים, אך אינה מציינת את התאריך (החודש והיום) שבו יש לחגוג את החג. במקרא נקבע זמנו של חג השבועות על-פי ספירת העומר, המתחילה בחג הפסח: המקרא מציין את מספר השבועות שיש לספור מתחילת קציר השעורים, "מֵהַחֵל חֶרְמֵשׁ בְּקֶמֶה" (בחג הפסח), ועד לקציר החיטים (בחג השבועות). בסיום הספירה של 7 שבועות, שהם 49 ימים, חוגגים את חג השבועות ביום ה-50. ספירת השבועות היא כנראה המקור לשם של החג – חג השבועות (ויש לחג עוד שמות, כפי שתקראו בהמשך).

"שבעה שבועות תספור לך, מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות. ועשית חג שבועות לה' אלוהיך ... " (ספר דברים, פרק טז פס' 9-10)

חג השבועות הוא השני מבין שלושת החגים שנקראים בתורה שלוש רגלים, והם: פסח, שבועות וסוכות.

* חגים אלה נקראים שלוש רגלים מכיוון שבהם היו נוהגים לעלות לרגל לירושלים בתקופה שבית המקדש היה קיים.